

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5-20, za pol leta K 2-60, za četrt leta K 1-30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petiti vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavih po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane petiti vrstica 24 vin. — Reklam. so pošt. ine proste. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

Odgovor sporazuma.

Sporazum je odgovoril na noto Wilsonovo tako, da je uničeno vse naporno delo, ki se je izvršilo v namen mirovni pogodajih. Tak je prvi vtisk, ki ga ima čitatelj odgovora. Vsi vojni smotri, ki smo jih že tolikrat slišali od državnikov sporazuma, in o katerih je utegnil marsikdo misliti, da so le govorniške vabe, se v odgovoru zopet ponavljajo, čeprav vojni položaj ni v nikakršnem soglasju z zahtevami in čeprav so zahteve neizvedljive za vsakogar, ki zna le nekoliko misliti. Vobče je prevladalo mnenje, da imajo ognjevitvi govori namen opogumiti tepene čete. Toda z vso resnostjo jih zopet ponavljajo in kakor mora lega to dejstvo na človeštvo, ki pričakuje s hrepenenjem miru. Poleg »vpostavitve« Belgije, Srbije in Črne gore, poleg izpraznitve zasedene Francije, Rusije in Rumunije zahtevajo še »dolžno odškodnino« in »pravilno popravilo«; dalje še zahteva sporazum »osvoboditev Italijanov, Slovanov, Rumunov, Čehov in Slovakov tujega gospodarstva« in končno »odpravo osmanske (turške) države v Evropi«. Res, zahteve sporazuma bi ne mogle biti skromnejše, če bi se borile njih čete po berlinskih in dunajskih ulicah! Strinjali bi se s temi postavki, če bi hoteli smatrati, da so veliki dogodki svetovne vojne konjska kupčija, pri kateri zahteva prodajalec kar največ, da napravi boljšo kupčijo. Sporazum je pa s svojim odgovorom zaprl vsa vrata za pogajanja; skuša namreč težavni posel, ki ga je pričel Wilson, in s katerim je hotel služiti le interesom »velike človeške rodovine«, še otežkočiti, češ, da ne »dvomi«, da se bo ameriška vlada »ognila tudi vsaki navidezni moralni podpori odgovornim povzročiteljem vojne« (namreč osrednjim državam).

V pojasnilo, kaj naj pomeni izraz »moralna podpora«, dostavlja: »Združene države (sporazum) smatrajo kot svojo dolžnost, da se na najprijateljski, toda jasni način izrekajo proti enakovrednosti, ki jo vsebuje izjava osrednjih držav in stoji očitno v izravnem nasprotju k stvarnemu položaju tako glede odgovornosti za

minulost kakor tudi glede jamstev za bodočnost. Sporazum hoče s tem namigavati, da že vnaprej oporeka temu, če bi ne maral morda Wilson smatrati osrednje države za »povzročitelje vojne«.

Wilson je utemeljeval svoj mirovni korak s tem, »da položaj nevtralnih narodov, ki je že sedaj težak, postane sploh neznosen vbodoče in končno, ker se predvsem boji, da bo trpela civilizacija škoda, ki se ne bo mogla nikdar opravičiti in popraviti«. Z vso zgovornostjo opisuje strahovite posledice, če ne bi vpoštevali njegovih mirovni opominov: »Če se vojna namerava počasi nadaljevati zaradi neznanih smotrov, dokler bo ta ali ona skupina vojujočih izčrpana, bo s tem zopet žrtvovanih milijone človeških življenj, dokler jih ta ali ona stranka ne bo mogla več žrtvovati, če se zbuja sovraštvo in zbuja obup, potem bodo nade na mir in radovoljno sodelovanje svobodnih narodov prazna in neplodna stvar. Življenja vsega sveta se karnajbolj tiče, vsak del velike človeške rodovine je občutil bremena in grozote teh še nikdar ne pojavljenih orožnih nasprotnikov. Noben narod na civiliziranem svetu se ne more smatrati, da je resnično zunaj vplivov ali da je varen pred njegovimi zločinskimi vplivi, in vendar niso bili nikdar jasno povedani konkretni smotri, za katere se vodi vojna«.

Sporazum je sedaj naznanil smotre. Ti so taki, da celo nasprotniki trdijo, da so neuresničljivi, ter da je danes mir še nemogoč. »Žrtvujejo naj se torej še milijoni in milijoni ljudi dalje,« vse nade na mir in radovoljno sodelovanje svobodnih narodov naj so bile »prazne in neplodne«! Torej najgrozovitejša bodočnost, ki je ne more naslikati nobena fantazija, bo di resnica! Tako nam vsaj napoveduje vsebina odgovora, ki ga je poslal sporazum Wilsonu.

Toda kljub temu in kljub temu! Zadnja beseda to še ni! Wilson še ni odgovoril nevtralcem. Ali bodo ti molčali ter gledali z rokami navskrižema, kako grozote vojne že gredo v neskončnost in se s tem človeštvo tira v neizogibni pogin? Ne moremo še verovati. Presojajmo stvar

kakor le hočemo, nemogoče je vendar, da bi se tej usodni stvari pustila prosta pot, temmanj, ker se tiče vsega človeštva. Wilsonova velika zasluga je, da je pred očil usodo vsemu svetu prav jasno. Te slike, ki jo je podal Wilson, ne izbišče nobena papirna nota. Ljudstva sveta ne bodo dopustila, da bi ga posamezne vlade, in če bi bile še tako mogočne, zaradi obrambe svoje oblasti vedle v pogin.

Wilson je bil nekoliko razočaran nad odgovorom sporazuma, nadejamo se pa, da mu pogum ne upade, ker se z njim strinja tudi senat in ameriško javno mnenje, ter večina nevtralnih držav, ki sicer trpe sedaj pod strahovlado sporazuma.

Kapitalistiške priprave za mir.

Med najbolj značilne pojave, ki jih je prinesla vojna s seboj, je očitno stremjenje kapitalizma, kako bi se najbolj okoristil in okreplil potom vplivov vojne, ki jih ima ta na gospodarstvo. Mnogo spojitve velikih industrijskih in bančnih podjetij v velike zavode, v enotna podjetja, označujejo z vso jasnostjo pota, ki jih namerja nastopiti moderni kapitalizem ob svojem bodočem razvoju. Obenem si pa hoče povečati svoj vpliv na vse javno življenje in postati v njem mogočen faktor.

Med mnoge spojitve, ki so deloma že dognane, deloma se vrše šele pogajanja, je vsekakor najpomembnejša spojitve štirih Dunajskih bank, ki ima namen uresničiti industrijske projekte po vojni na Balkanu in v Orientu sploh. Velebanke, ki so nakupičile med vojno ogromne kapitalije, se torej združujejo v krepke organizacije, da bodo s svojo gospodarsko in denarno močjo obdelale ozemlja, ki nam jih je odprla sedanja vojna ter se nedvomno pečajo pri tem z ugodnimi in mnogo uspeha obetajočimi načrti.

Avstrijski projekt je podoben neki ameriški družbi, ki je seveda ogromnejši, naravnost gigantski, ki je hotela odpreti pot ameriški industriji v veliko ki-

LISTEK.

Besarabija.

Besarabija je v tej vojni že večkrat zbujala pozornost, in sicer še preden je Rumunija pričela vojno in ob bojih v Izhodni Galiciji in Bukovini. Sedaj so čete osrednjih držav na rumunskem bojišču prispele takorekoč do besarabske meje, zato pa je postala ta ruska pokrajina, v kateri prebiva okolo 300.000 Rumunov, zopet zanimava. Besarabija je novejša pokrajina ruskega carstva. Kultura Besarabcev torej še ni prožeta z duhom drugih osrednjih ruskih gubernij. Besarabijo imenujejo pokrajino med rekama Dnestrom in Prutom, ki tvori prehod med južnoruskimi pustinjami in spodnjo dunavsko nižino. Ta pokrajina je trpela zlasti ob preseljevanjih narodov. Najrazličnejši

narodi so tam bivali nekaj časa, pa so se zopet selili dalje. To izpričujejo vsi raznovrstni rodovi, ki prebivajo danes v Besarabiji. Polovica prebivalstva je rumunskega, druga polovica so pa Rusini (Ukrajinci), Indi, Rusi, Bulgari ter nekaj Nemcev in Turkov. Prav zaradi te mešovite narodnosti pa ni kulturni razvoj v Besarabiji uspel tako kakor v Voliniji in dežela je še danes zanimivejša po svojem poljedelstvu nego glede svojih mest.

V Besarabiji so prvotno stanovali Skiti. Stari grobovi ob reki Pruta spominjajo na običaje tega divjega naroda. Pozneje so ustanovili na kraju sedanjega Alkermana svojo naselbino Ofiusa ter osnovali živahno trgovino z lesom in žitom. V četrtem stoletju so stanovali v Besarabiji Dačani. Te bojaželjne prebivalce si je podvrigel cesar Trajan v krvavi bitki leta 106 po Kr. Odslej je bila spo-

jena pokrajina z rimsko provinco Dacija; takoimenovani Trajanovi nasipi, ki se nahajajo med Leovo ob Prutu in trdnjavo Benderijevo, nam še danes pričajo o slavni zgodovinski minulosti teh krajev. Takrat se je naselilo v Rumuniji oziroma Besarabiji mnogo Rimljanov, in iz priseljencev ter prvotnega prebivalstva je najbrže nastalo sedanje rumunsko pleme. Ob velikem ljudskem preseljevanju so prehajali narodi večkrat te pokrajine; tako Goti, Huni, Anti, Bulgari in končno so tam zagospodovali Slovani. A tudi te so pregnali rusinski knezi ter si osvojili rodovitna polja te pokrajine. Naravna pot za preseljevanje narodov Besarabija še tudi poznejša stoletja ni imela miru. Nekoliko bolje je bilo šele potem, ko so osnovali »banat«. V 16. stoletju si je osvojila Besarabijo s celo moldavsko kneževino Turčija ter je ostala v turški oblasti do leta 1812, ko jo je priznal Bukareški

tajsko državo. Ameriška denarna skupina, ki služi ogromne vsote pri dobavljanju vojnega materiala za Anglijo, namerava s tem denarjem nekaj pričeti, kar obeta velikanske dobičke, ter je v ta namen sklenila najprej pogodbo s kitajsko vlado, po kateri se naj zgradi najprej nova železnica v dolgosti 1100 angleških milj. Kitajske železnice, ki jih je danes jako malo, bi, če bi se ta velikanski načrt posrečil, še prekašal nemško in ameriško omrežje, ki je danes najgosteje na vsem svetu, tako, da bi ogromna Kitajska postala tekmovalka na industrijskem polju. Kitajska ima ogromne zaloge premoga, ter so, če se zgradi primerno gosto železniško omrežje, dani vsi pogoji za snovanje najraznovrstnejših industrij. V svetovnem gospodarstvu kaže ta načrt nedogledne perspektive. Taki načrti in združevanje raznih držav dokazuje, kako ogromno narašča moderni kapitalizem in razširja svojo moč prav zaradi vojne. Osvaja si takorekoč ves svet, pri čemer pa ustvarja seveda gospodarsko in ekonomsko le tiste predpogoje, ki so potrebni za socializiranje človeške družbe, ki se pa da doseči le tedaj, če poveča proletarijat povsod svojo politiško moč, s katero treba premagati uredbo kapitalistiške družbe.

Svetovna vojna.

Za velike operacije sedaj skoraj ni primeren čas. Na eni strani imamo zimsko vreme, na eni pa razburljivo menjavo nbt glede mirovnih pogajanj.

Na **italijanskem** bojišču že precej časa mirujejo z večjimi akcijami. Le tuptam so topovski boji na soški fronti in tudi v Tirolah.

Italijani obljubujejo veliko ofenzivo; in prav verjetno je, da se pripravljajo na nove napade.

Na **ruskem** je bila pri Rigi ruska ofenziva, ki so jo Nemci ustavili. V Voliniji in pa v Galiciji in Bukovini ni bilo večjih bojov. Pač pa so se vršili večji boji v Rumuniji. V vsem južnem delu reke Sereta so prodrle zvezne čete do reke. Do Galaca imajo le še kakih pet kilometrov ter ga obstreljujejo kakor tudi Izmailjo. Dohod iz Črnega morja v Galac po Dunavu je popolnoma odrezan. V nedeljo so bili pričeli Rusi in Rumuni svojo ofenzivo ob srednjem teku Sereta, pa so bili zavrnjeni z velikimi izgubami.

Dunavska armada je po večdnevnem odmoru pričela z energičnim prodiranjem na Galac, katerega osvojitve mora prisiliti sovražnika, da opusti seretsko črto. Za Ruse je torej obramba mesta neizmerne važnosti, saj je seretska črta zadnje izhodišče za njihovo eventualno na-

mir Rusiji. Od leta 1854. vladajo v Besarabiji Rusi enako kakor v svojih ruskih gubernijah, o čemer smo že itak nedavno poročali.

Besarabci se pečajo večinoma s poljedelstvom in živinorejo. Glavna pridelka sta koruza in vino, pridelujejo pa tudi pšenico, ječmen, proso, lan, konoplje in najrazličnejšo zelenjavo ter tobak. Razentega pridobivajo v Besarabiji sol, salpeter, mramor in apno. Posebno mnogo imajo divjačine, perutnine in rib. Industrije imajo razen strojaren in žganjaren le malo. Mesta in vasi so siromašne in nesnažne. Celo glavno mesto Kišenev, ki šteje okolo 180.000 prebivalcev, se ne razlikuje mnogo od drugih krajev, po katerih imajo še koče iz trstja in ilovice. Prav mnogo imajo pa cerkev vseh konfesij. Kišenev je prvo pozorišče židovskih pogromov. Mesto Ismail na jugu ob meji Rumunije je bilo prej mogočna turška trd-

meravano spomladansko ofenzivo. Po padcu Galaca bi se centralnim armadam odprla tudi pot v Besarabijo. Na ostalih točkah rumunske fronte se položaj ni bistveno izpremenil.

V Rusiji postajajo razmere nevzdržne. V Petrogradu so proglasili obsedno stanje zaradi velikih demonstracij. Enako se godi tudi po drugih ruskih mestih. Angleška poročila pravijo, da Angleži ne zapajo Rusiji, čeprav so dali umoriti Rasputina (če je res?), vplivnega carjevega svetovalca, ki je bil nasprotnik angleško-ruske zveze. Tudi v Rimu in Petrogradu je imela ententa svoje vojne posvete, toda zdi se, da prilajajo v sporazumu različni interesi sporazumljenih držav do veljave. Tudi Italija zahteva pomoč zase, namesto, da bi poslala sama vojaštvo na razna bojišča.

Na **macedonskem** bojišču je sicer nespremenjeno. Srbske čete so umaknili z bojne črte in jih nadomestili z drugimi. Bitolj se nahaja v strelni daljavi osrednjih držav, zato Srbi obupavajo, da bi utegnili kmalu proglasiti Bitolj za glavno mesto, ter sklicati tam tudi skupštino. Vrše se le običajni patroljski in topovski boji.

Na **macedonskem** bojišču ima ententa v Solunu svojo bazo, Italijani pa v Valoni. Večkrat je že bilo čuti, da namerevaljo opustiti obe ti dve oporišči, ter prijeti Turčijo kje v Mali Aziji, eventualno zopet na Galipoliju.

Grčija je sporazumu neugodno odgovorila. Odgovor je nejasen. Ententa še vedno podpira Venizelosovo vlado, a grška vlada zahteva odpravo blokade. Kriza z Grčijo torej še vedno ni rešena. Časopisje sporazuma zahteva, da se z Grčijo ravna odločno, da ali da jamstva glede varnosti ali pa bo Grčija nehala eksistirati za sporazum.

Na **francoskem** bojišču se ne vrše pomembnejši boji. Pač pa se pripravljajo sporazum na pomladansko ofenzivo, od katere pričakuje sporazum menda tudi odločitev svetovne vojne — če ne bo prej konec vojne.

V Aziji so tudi Turki imeli več bojov na vseh bojiščih. A so ruske in angleške napade z uspehom zavračali.

Iz Egipta ni posebnih poročil, razen da se domačini upirajo angleškemu gospodarstvu.

Domači pregled.

Aprovizacija dela težave. Glede aprovizacije se nekateri vedno pritožujejo. Razni kraji dobe svoje kontingente živil in drugih potrebščin, kakor petrolej, sladkor, sol, mastnine in še druge stvari. Če bi se razdelilo to blago na konsumenten-

njava, ki so jo pa leta 1770 osvojili Rusi in jo je pozneje Suvarov razrušil. Izmailja se je potem razvila v živahno trgovsko mesto. Mesto Alkerhan ob Limanu je nastalo na onem mestu, kjer so imeli stari Milečani svojo kolonijo Tiros. Ob ljudskem preseljevanju je mesto popolnoma izginilo, a so ga Genevčani pod imenom Mauro Castro zopet sezidali in 1484 so ga zavzeli Turki. Visoko nad mestom stoji grad nekdanjih genevčanskih poglavarjev. Kot trdnjave so še važni kraji Hotin tik ob bukovinski meji in Benderijevo, ki ga obdaja v mogočnem loku reka Dnjester in je bila važna turška trdnjava, ki spominja s svojim mogočnim gradom na nekdanje vroče boje. Danes je Benderijevo izvozišče za žito, vino in stavbeni les. Prav blizu tega mesta je trg Varnica, kjer so Turki švedskega kralja Karla XII. po porazu pri Pultavi internirali.

Po »Arbw.«

te po predpisanih ključih, bi imeli ljudje vsaj nekaj. Le tisti bi bili brez blaga, ki si ga zaradi svojih siromašnih razmer ne morejo nabaviti. Toda tudi tem bi se morala omogočiti dobava najnujnejših potrebščin. Aprovizacijski odbori skrbe, kolikor pač morejo za dobavo nekaterih živil, le malo se pa brigajo za to, da bi opravilčenec tudi res dobil njemu pripadajoče blago, in sicer je to zaradi tega, ker je po večini krajih aprovizacija le organizacija trgovcev in obrtnikov, ne pa organizacija konsumentov. Blago se odstopi trgovcem, mesarjem in velik del ga izgine. Kam, kako, na pošten ali nepošten način, to se le malokrat preiskuje in se tudi ne da dognati. Pred trgovine pride par sto ljudi in velik del jih odžene napis n. pr. »Sladkor je pošel« itd. Vzrok temu je to, ker aprovizacijske korporacije vsaj deloma iz politiških vzrokov ne marajo organizacijo konsumentov, marveč protežirajo organizacijo trgovcev. Za oddajanje blaga veljajo zakoni, predpisi, in pa izvedena organizacija razdeljevanja blaga sploh. Prav nič se torej ne čudimo, če posamezni trgovci zamenjavajo kontingentirano špecerijsko blago s kmetiškinimi pridelki na škodo tistih slojev, ki morajo vse svoje življenjske potrebščine kupovati. Za tako ravnanje je vendar odprto sto in sto potov.

Deželni predsedniki v vojnem ozemlju, kjer so dostej imele vojaške oblasti nekaj njih pravic, so dobili pravice nazaj.

Sodrug Julij Hilari umrl. Sodrug Hilari je bil organizator kovinarske organizacije. Kot tajnik za alpske dežele je bival dalje časa (od 1912) v Gradcu, nazadnje pa na Dunaju. Bil je tudi deželni poslanec na Štajerskem za okrožje Ljubno-Bruck-Mürzzuschlag. Tudi naši kovinarji se ga hvaležno spominjajo.

Ministrstvo Clam - Martinic se ne strinja povsem z nemško nacionalno zvezo; zato bo kabinet najbrže odstopil, če se mu ne posreči sporazum s strankami.

Zvišanje tovarnih in osebnih tarifov na železnicah. Za pokritje obresti v vojnih posojilih so bili od septembra lanskega leta uvedni različni novi, jako občutni davki, tako na žganje, na tobak, na direktne davke in kolekovine in razne pristojbine in na vžigalice in zvišane so bile jako hudo poštno, brzojavne in telefonske pristojbine. Zdaj je izšla cesarska naredba, s katero se znatno zvišajo vsi železniški tarifi. To zvišanje bo neslo državi na leto več kakor 300 milijonov kron. Naravna posledica tega zvišanja za občinstvo bo znatno podraženje vseh potrebščin. To je pač ob sebi umljivo, da bodo pošiljalci to novo breme odvalili na konsumente. Tovorni davek za transport blaga bo zvišan za 15%, poleg tega pa bo plačani še vojne doklade, tako da bo zvišan ta davek za 30%. Davek od voznih listov bo zvišan pri glavnih železnicah od 12 na 20%, pri lokalnih železnicah od 6 na 10%, osebni tarifi pa se bodo tako zvišali, da bo to zvišanje z davkom od voznih listkov znašal 30%. Vrh tega se uvede davek na prtljago, ki bo znašal 20%. Zadnje zvišanje tarifov se je zgodilo leta 1910, in je neslo na leto 40 milijonov, sedanje zvišanje pa bo vrglo gotovo dosti več kakor 300 milijonov.

Sedanji sedež županstev izpraznjenih goriško - gradiščanskih občin. Županstva izpraznjenih goriško - gradiščanskih občin poslujejo sedaj: Bilje: Ljubljana, Poljanska cesta 75; Brestovica: Čepljane 14, p. Nemška Loka, Kranjsko; Kanal: Banjšice 63, pošta Čepovan; Gabrovica: Sežana; Gorjansko: Sežana 72; Komen: Sežana; Miren: Ljubljana, Poljanska cesta 75; Nabrežina: Sežana 72; Opatjeselo: Vižmarje pri Ljubljani; Osek: Črniče;

Podgora; Dev. Mar. v Polju pri Ljubljani; Prvačina; Lang. Post Lebring pri Gradcu; Renče; Ljubljana, Rimska cesta 18; Rihemberg; Dev. Mar. v Polju pri Ljubljani; Solkan; Ajdovščina; Štandrež; Leskovec pri Krškem; Sv. Lucija; Slap ob Idriji; St. Peter; Tacen 67 pri Ljubljani; Sovodnje; Ljubljana, Poljanska cesta 75; Šempas; Ljubljana, Poljanska cesta 75; Škrbina; Sezana; Temnica; Sezana; Tolmin; Podmelec; Vrtojba; Verd pri Vrhniki, Kranjsko; Vojšnica; Avber; Volče; Cerčno.

Vojaški pouk v šolah. »Stresfleurs Militärblatt« ve iz ukaza vojnega ministrstva z dne 31. decembra 1916. da bodo na predlog armadnega poveljstva in s privoljenjem učnega ministrstva uvedli v civilnih srednjih šolah pouk v vojaških disciplinah. Učili bodo oficirji po eno ali dve uri na teden, za kar bodo dobivali ma leto 400 kron. Poučevali bodo o vojaški organizaciji in o vojaški službi ter razlagali navduševalne izglede iz sedanje vojne v svrhu povzdige patriotičnega mišljenja. Poleg tega bodo imeli tudi predavanja o aktualnih vprašanjih z vojaškega stališča.

Velikanski dobavni škandal. Nad 30 oseb zaprtih. Gre za milijonsko goljufijo. Dunajske sodne oblasti so izsledile veliko goljufijo pri dobavah. Prizadetih je več odgovornih činiteljev in trgovcev na Dunaju in na deželi. Do 30 oseb so že zaprli in zaplenili skoraj pol milijona kron. Neki sami v goljufijo zapleteni osebni so zasegli bančni depot 400.000 K, a poučeni krogi pravijo, da gre za goljufijo, ki presega en milijon kron. Dobivatelji žita in krmil (posebno krmil) so dobave pravilno sprejeli, a pri odpošiljavi žita in krme si pridržali znatne množine. Te »prihranjene« množine, za več sto železniških voz gre, so prodajali zasebnim tvrdkam v okolnostih, da bi te mogle vedeti, da gre za pri-goljufano blago. Cene so bile namreč nizke; blago se je poslalo s sumljivimi okolnostmi, tako da bi bili lahko vedeli, da gre za ukradene stvari. V neki drugi preiskavi so oblasti to goljufijo izsledile, izvedle strogo nadzorstvo, sum se je potrdil. Nato so osumljence zaprli. Konzorcij teh trgovcev je vodil šef dunajske špedicijske tvrdke Bratje Wetzler v Hebu, Dunaj, III. okraj, Esteplatz 3. Zaprli so ga. Zaprt je tudi šef velike dunajske prevozne tvrdke Mihaela in Terezije Wetzler dēdiči. Pravijo, da bodo še več krivcev zaprli. — Tako poroča »Grazer Tagblatt« in »Tagespost«. »Grazer Tagblatt« ima o tem dve obširni poročila.

Leseni impregnirani polovični podplati se dobivajo in pritrldijo pri čevljarju Ivanu Drobežu na Ježici št. 27. Podplati so lahki, trpežni bolj kot vsako drago usnje in tudi ceneji ter brez vsakega ropota. Čevljarji, ki bi se zanimali zanje, dobe pojasnila in tudi podplati v prodajo. Zadržuje le dopisnica. V Ljubljani pride na dom.

Krivdo, da bi pustili hirati otroka ali drugega trpina, noče nihče prevzeti na svojo pest. Slabotne, slujšane in bolne otroke okrepi takoj **Fellerjevo pristno ribje olje**, kajti ono jih ojači in napravi odporne proti boleznim. Malokrvni, žlezasti otroci in odrastli ga radi uživajo, ker je popolnoma brez okusa in duha. Doječe matere imajo po zavžitju tega olja veliko mleka za dojenčke in postanejo krepke. Čisto in res pristno olje najboljše kakovosti imajo po izjavi več zdravnikov prednost pred vsemi mešanici in emulzijami, ker vsebuje več učinkujočih tvarin. Cene pred vojno, 2 steklenici za 5 K poštne prosto razpošilja **E. V. Feller**, dvorni lekarnar v **Stubici, Elzatrj 334**, (Hrvaško).

Svetovni pregled.

Sodruga dra, Liebknechta so v Berlinu črtali iz zagovorniške liste.

Vojni dobivatelji ne marajo miru. V »Avanti«, glasilu italijanske socialne demokracije, opozarja Cicotti na to, da prav tisti listi, ki jih notorično podpirajo veliki industrijci, kakor »Corriere della Sera«, »Messaggero« in »Tribuna«, z ogorčenjem zavračajo vsakršen predlog glede dogovarjanja o mirovnihih pogojih ter pravi, da bi se morali vsaj nekoliko sramovati in se omejevati, da ne bi postajalo število onih vedno večje, ki vedno bolj spoznavajo, da pri tistih listih niso interesi domovine nič drugega, kakor koristi njih podpornikov, ki žele vojno do izčrpanja.

Italija je odpovedala trgovinske pogodbe Japonski, Rumuniji, Rusiji, Srbiji, Španiji in Švici. Te pogodbe poteko torej konec leta 1917.

Socialno - demokratiški uspeh pri mestnih volitvah na Švedskem. Socialna demokracija na Švedskem je dosegla pri nedavno se vršecih volitvah v mestne zastope kaj lep uspeh. Pridobila je 40 mandatov. Število socialno-demokratičnih zastopnikov v švedskih mestih znaša 212 mandatov. Izgubili so klerikalci 38 mandatov. Leta 1912 je dobila socialna demokracija pri teh volitvah 31.000 glasov, sedaj pa 45.000.

Materinsko zavarovanje na Norveškem. Na Norveškem se je pridružilo bolniškemu zavarovanju dne 3. novembra lani materinsko zavarovanje. Matere dobivajo po tem zavarovanju brezplačno babično pomoč ter dva tedna pred porodom in šest tednov po porodu bolniško podporo kakor v slučaju bolezni. Pogoj je, da je bila zavarovanka zadnjih deset mesecev zavarovana. Obenem se pa tudi žene bolniško zavarovanihi mož po novem zakonu zavarovane za materinstvo. Bolniške blagajne morajo dajati tem ženam brezplačno babično pomoč in 30 K porodnine, če je bil mož vsaj deset mesecev pred porodom zavarovan pri kaki bolniški blagajni. Na Norveškem torej niso odslej zavarovane samo žene, ki so v zavarovanju podvrženih službah ali zavarovane prostovoljno, marveč bolniške blagajne morajo prevzemati tudi materinsko zavarovanje svojih moških članov, in sicer torej s to razliko, da dobe žene članov namesto bolniščine kot porodnino znesek 30 K, če so pa same članice, pa bolniščino za osem tednov. Seveda morajo blagajne zvišati prispevke.

Ženske obrtne nadzornice v Rusiji. Nedavno so bili na Ruskem še veliki nasprotniki ne le industrijci nego tudi vlada. Sedaj ob vojni je duma skoro brez ugovora sklenila zakon, ki dopušča tudi obrtne nadzornice. Izredno naraščanje delavk je pospešilo sklep. Že leta 1905 je bilo v tovarnah 25 odstotkov delavk, leta 1908 že 31 odstotkov, leta 1912 45 odstotkov. V predilni industriji je naraslo število delavk v poldrugem letu vojne na 74 odstotkov. Po poročilih obrtnih nadzornikov je v tovarnah za kovinske izdelke trikrat ali celo štirikrat več nego jih je bilo prej. Tudi v rudnikih delajo delavke; v Donski pokrajini je delalo v januarju do 13. januarja lani 6000 delavk. V Uralskih rudnikih je bilo zaposlenih pri 31 podjetjih 12.000 delavk. Seveda se obenem z ženami izkoriščajo bolj tudi otroci. Zaposlovanje žena je povzročilo silno mnogo bolezni in pohabljenj, čemur naj bi odpomogle ženske nadzorniške uradnice. Seveda nadzornice ne bodo odpravile bolezni in nezgode; v ta namen bi bilo treba napraviti potrebne zakone za delavsko varstvo, te pa v Rusiji kakor tudi drugod, sedaj ob vojni odpravljajo.

V Nemčiji imajo sedaj v Prusiji 22, na Saksonskem 6, na Bavarskem in Virtembergem po 4 in v vseh drugih nemških zveznih državah skupaj 12 žena v obrtnem nadzorništvu. V Avstriji imamo 5 obrtnonadzorniških asistentinj.

Protialkoholizem na Angleškem. Značna temperenčna organizacija na Angleškem je novič začela veliko agitacijo, naj se z zakonom prepove izdelovanje, prodajanje in uživanje alkoholičnih pijač in sicer za ves čas, dokler traja vojna. Organizacija upa, da se za njeno zahtevo zavzame ministrski predsednik Lloyd-George.

Amerikanski socialisti so povabili mednarodno pisarno, da skliče mirovno konferenco čimprej. Če bi take konferen-ce ne sklicala pisarna, jo skličejo ameriški socialisti v Haag sami.

Predsednik Wilson pričakuje sporočitev naših pogojev? Iz Washingtona poročajo, da je kabinetni svet Zedinjenih držav vzel na znanje odgovor entente, nakar se je predsednik Wilson še doigo posvetoval z Lansingom. Wilson upa, da bodo sedaj centralne države sporočile svoje pogoje. — Wilson je baje razdražen, da ententne države niso pustile odprte možnosti za pogajanja. Uradni krogi so prepričani, da sedaj ni mogoče pričakovati skorajšnjega miru. Pogoji so pretežki, kakor da bi jih mogle centralne države upoštevati.

Wilson bo zavzel stališče glede na doposlani mu noti. »Central Nieuws« javljajo iz Washingtona: Wilson namerava z izjavo zavzeti svoje stališče glede na obe poslani mu noti, a svojo izjavo bo poslal obema vojskujočima se skupinama velesil z ozirom na stališče, ki ga bo kongres zavzel.

Sovražni mirovni pogoji. »Proges de Lyon« izvaja: Prost prevoz skozi Dardanele in Bospor je za Rusijo življenskega pomena, a ni potrebno, da se za to Carigrad Rusiji odstopi, česar, žal, nota Wilsonu ne omenja. Vojaški ukrepi so sicer potrebni v gotovem obsegu, a za aneksijo ne gre. »Echo de Paris« pravi, da, kar dokazuje zgodovina, potrebuje Francija mejo ob Reni in da ji gre pravica do nje.

Koliko municije se izdelata na dan so izračunali v Stockholmu. Centralne države izdelajo baje dnevno 620.000 topovskih projektilov, ententa sama 560.000. Poleg tega pa se izdelata v ameriških tovarnah za entento še 320.000 granat in šrapnelov za armade četverozveze.

Letal so izgubili v decembru Nemci 16, nasprotniki pa 66, in sicer 48 v boju, 16 jih je bilo sestreljenih s tal, dve letali sta morali pristati. V nemških rokah je ostalo 22 letal, 44 pa jih je strmoglavilo za bojno črto.

Nad dva milijona za dobrodelne namene. V Rimu je pred nekaj dnevi umrl poslanec in veliki tovarnar Maraini in je zapustil vse svoje imetje svoji ženi. Ta je hči revnih staršev in je bila skromna modistka, predno je postala Marainijeva žena. V počaščenje spomina svojega moža in v dokaz, da tudi v sreči in v bogastvu ni pozabila na tiste kroge, med katerimi je prebila svojo mladost, je gospa Marainijeva darovala 700.000 lir za ustanovitev doma za uboge dojenčke bolnih mater v Rimu, 500.000 lir za ustanovitev in vzdrževanje otroškega vrtca v Rietiju, dalje kapital iz čigar obresti bo dobil vsako leto 4000 lir kak mladenič iz švicarskega kantona Tessina, ki se je izkazal v kaki obrti in se hoče v inozemstvu v svoji stroki izobraziti. Rdeči križ dobi 100.000 lir, razne druge dobrodelne naprave dobe od 5000 do 50.000 lir. Res kraljevsko darilo gospe Marainijeve znaša skupaj nad dva milijona lir.

Vznenmirjenje v Švici. Listi sporazuma trde, da namerava Nemčija vdreti v Švico ter zbirajo svoje, Francozi svoje čete, Italijani pa utrjujejo mejo proti Švici. Francija je tudi mnogo svojega denarja potegnila iz Švice. Francija sicer pravi, da ne zbira čet ob meji zaradi Švice.

Proti glavobolu zapišejo zdravniki večinoma živce pomirjajoča sredstva. Kot tako ima Fellerjev dobrodišeči rastlinski fluid z znamko »Elza-Fluid« že mnogo let sem po pravici dober sloves. Njegove bolečine tolažeče lastnosti hvalijo številni zdravniki. Tudi njegov osvežujoči dobri vonj in prijeten njegov hlad imata pri glavobolu in migreni najprijetnejši učinek. Cene pred vojno. 12 steklenic tega, tudi pri drugih bolečinah preizkušene, mišice krepečega, živce pomirjajočega domačega sredstva pošlje kamorkoli za 6 K franko lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatrž 334, Hrvatsko. Če je glavobol posledica slabe prebave, zapeke in drugih prebavljanih ovir, tedaj zelo hitro pomagajo Fellerjeve, milo odvajajoče, prebavo urejajoče rabarbarske kroglice z znamko »Elza«-kroglice. 6 škatlic stane franko le 4 K 40 vin. in priporočamo našim bralcem, da bi imeli to dvojce preskušeneh domačih zdravil vedno pri rokah. Zlasti kdor trpi pogosto na glavobolu, naj bi jih imel vedno v hiši, da porajajočo se migreno takoj odpravi in se z obrambnim sredstvom proti njenemu povratku zavaruje. Komodno se lahko v žepu nosi Fellerjeva migrenska stogla za 1 K; učinkuje hitro in prijetno. Poskuš se izplača. (vt)

Vestnik organizacij. Obvestilo Unijskega vodstva.

Naslednje skupine niso kljub pravočasnemu pozivu v strokovnem listu z Unijsko centralo obračunale do dne 31. decembra 1916:

Revir Ljubno: Trieben, Aue pri Šotvinu, Bleiberg, Kraut, Grillenberg.

Revir Trbovlje: Črna, Hrastnik.

Revir Falknov: Lanz, Wintersgrün, Nova Grunisava, Petschau, Poschezau, Doglasgrün, Stelzengrün, Zieditz, Ottowitz, Granesau, Spodnji Neugrün, Haberspirk.

Revir Nürschau: Nürschau, Höritz.

Revir Turn: Langgest, Schönfeld, Wirknitz, Turn, Klostergrab, Govtitz, Kunersdorf, D. Kralup, Schwatz, Malhostitz, Stratil.

Revir M. Ostrava: Dul Jindrich-Jiri, Dul Hruanecnik, Muglinov, Frančišek Jožef, Hrušov, Hori, Kokier.

Revir Galicija: Brzezscze.

Podporni sklad.

XXX. izkaz.

Tržiški sodrugi 5 K; Anton Kristan in tovariši 23 K; skupaj 28 K; prej izkazanih 2769 K 75 vin., skupaj torej 2797 K 75 vin.

Prispevke sprejema sodružica Alojzija Štebijeve, Ljubljana, Franca Jožefa cesta 5.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za .. shode in veselice. ..

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ..

Stereotipija. Litografija

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanov
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Minar	1/21.—1/23.		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Podplati

se ohranijo, če se na nove ali malo ponošene čevlje pritrdijo nabitki iz usnja.

Za en par z žeblički cena

za otroke	za dame in dečke	za gospode
26—35	36—42	40—46
K 1-20	K 1-50	K 1-80

Dobe se v zalogi čevljev „P E K O“

Peter Kozina & Ko., Ljubljana,

Breg, nasproti Sv. Jakoba mostu.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Za člane:
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Trebnje	od 8. do 11. dop.	

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin, Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stonj in franko.